

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2563

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม
GUIDELINES FOR IMPROVING THE COMPETENCY OF
PRIMARY SCHOOL TEACHERS UNDER THE JURISDICTION
OF THE OFFICE OF BASIC EDUCATION BOARD
NAKHON PATHOM PROVINCE

วันที่รับต้นฉบับบทความ: 27 ตุลาคม 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 23 พฤศจิกายน 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 28 พฤศจิกายน 2563

ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง และคณะ*

Chaiwat Prasongsang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 จำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก 5 ด้าน และประสิทธิผล 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายระดับสมรรถนะหลักของครูและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ อดีตครูหรืออดีตผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม

* อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี e-Mail: Chaiwatp62@gmail.com

คณะผู้วิจัย: สุทธิพนธ์ จิรฉัตรพรสิทธิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; สราวุธ เศรษฐขจร อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี; จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.20 ถึง 4.58 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของสมรรถนะหลักของครูทั้ง 5 ด้าน อยู่ระหว่าง 0.096 ถึง 0.122 ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลัก 6 ด้านนั้น ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติ โรงเรียนต้องจัดโครงการเตรียมความพร้อมของครูก่อนเข้าปฏิบัติงานจริง อย่างน้อย 2 โครงการ ต่อ 1 ปีการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ การอบรมพัฒนาครูก่อนเปิดภาคเรียนทุก ๆ ภาคเรียน และควรมีโครงการพัฒนาศักยภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านที่ 2 การบริการที่ดี มีแนวทางการดำเนินการคือ โรงเรียนร่วมสร้างจิตสำนึกและการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การด้านการบริการแก่ครูทุกคนผ่านการอบรมและการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสร้างระบบครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การและรักองค์การ เพื่อปลูกฝังการบริการที่ดีแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคคลภายนอก เป็นต้น ด้านที่ 3 การพัฒนาตนเอง มีแนวทางการดำเนินการคือ นโยบายของโรงเรียนในการสนับสนุนให้ครูสามารถไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และสนับสนุนให้ครูทุกคนสามารถไปศึกษาต่อได้ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ด้านที่ 4 การทำงานเป็นทีม มีแนวทางการดำเนินการคือ โครงการสร้างครูทำงานเป็นทีม และการสร้างระบบครูพี่เลี้ยง ด้านที่ 5 การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีแนวทางการดำเนินการคือ นโยบายส่งเสริมการอบรมปลูกฝังยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด และมีรางวัลสำหรับครูดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านที่ 6 การบริหารข้อมูลและสารสนเทศเป็นฐาน โดยเน้นการนำมาใช้ปฏิบัติงานจริง เช่น การวัดและการประเมินผลการทำงานของครูและการเรียนการสอน

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนาสมรรถนะ, สมรรถนะของครู

ABSTRACT

This research has the following objectives: to study the competency of primary school teachers under the Basic Education Commission and to study the guidelines for improving the competency of primary school teachers under the Basic Education Commission Nakhon Pathom Province. The data were collected from a sample group, divided into two parts as followed: the quantitative data collection was 246 teachers under the Basic Education Service Area Office 1, whose data were collected using the research tool, namely, a questionnaire on core competencies 5.

4 aspects and effectiveness and analyze data to describe the level of core competencies of teachers. And effective level of elementary school by means of statistics, mean and standard deviation. Also, the qualitative data were collected by ex-teacher or former school administrators with knowledge and experience. By selecting a specific number of 10 people by interviewing. By a structured interview and to analyze qualitative data by using the method of content analysis and synthesis (content analysis) about the synthesis (content analysis) about the synthesis (content analysis) about the Primary School Teachers under the Basic Education Commission Nakhon Pathom Province

The results of each research found that Aspect1: Focusing on performance achievement in which the school must arrange at least 2 teacher readiness preparation programs before starting work per academic year, namely 1. curriculum development and teaching knowledge in the 21st century, including teacher development training before every semester begins. Semester 2. A project for development of measurement and evaluation potential of learning. Aspect 2: Good service. The guidelines are as followed: the school creates awareness and cultivates the organizational culture of service to all teachers through regular training and meetings. The process of creating a system of seniors to take care of the younger teachers. To cultivate organizational culture and love the organization to cultivate good services for parents, students, and outsiders etc. – also self-development. The guidelines are as followed; the school policy supports teachers to train with external agencies at least twice a year; the school policy supports all teachers to continue their studies both during official hours and outside official hours. For teamwork, the guidelines are as follows; a project for teachers to work as a team every year; policy to build a mentor system. The adherence to the teacher's ethics and professional ethics – the guidelines are as follows: policy to promote training, cultivate adherence to professional ethics strictly and have an award for outstanding teacher in morality, ethics, and professional teaching ethics. Final aspect is information-based management and information.

Keywords: guidelines for improving the competency, competency of primary school teachers.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศต้องดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพประชากรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ นั้น มีความคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพจะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การบริหารการศึกษามีหลายรูปแบบ ทั้งการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป (ปรัชญา เวสารัชช, 2545, หน้า 3) ดังนั้น คุณภาพของคนจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของการศึกษา และคุณภาพของการศึกษาจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นหลัก ความมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ เสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง และการแข่งขัน รวมทั้งความก้าวหน้าและมั่นคงทางเศรษฐกิจโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย “ครู” จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การศึกษาเป็นกลไกนำไปสู่คุณภาพคนของประเทศ การพัฒนาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (competency-based development) กำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งสมรรถนะ (competency) เป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) และคุณลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (other characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์การปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น (motives) อุปนิสัย (traits) ภาพลักษณ์ภายใน (self-image) และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (social role) ที่แตกต่างกัน ทำให้แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ต่างกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 24) สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบุคคล และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายขององค์การ ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานของบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น บุคคลที่มีสมรรถนะด้านจิตบริการ (service mind) คือเป็นผู้ที่สามารถให้บริการ ช่วยเหลือ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ เข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นผลมาจากการที่บุคคลนั้นมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการให้บริการ มีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการ และมีลักษณะนิสัยที่ใจเย็น อดทน และชอบช่วยเหลือผู้อื่น (ขวัญใจ เกตุอุดม, 2554)

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งเน้นการปฏิรูปโครงสร้างทางการบริหาร จัดการการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน

เพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือประสิทธิผลทางการศึกษา รวมทั้งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับสากล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระทำการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำที่ต้องนำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 20 กำหนดว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) นอกจากนี้ การจัดการและการบริหารการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นหนึ่งในวิชาชีพชั้นสูง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา จะต้องเป็น “มืออาชีพ” จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 7)

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบกับอุปสรรคจนไม่สามารถบริหารงานได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะผู้บริหารมีวิธีการบริหารงานที่แตกต่างกันและมุ่งบริหารงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้ จากการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษายังไม่ได้คุณภาพสาเหตุประการหนึ่งคือผู้เรียนไม่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากปัญหาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เช่น ไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนการสอนของครูเท่าที่ควร และไม่ส่งเสริมงานวิชาการที่เป็นหัวใจของการบริหารงานในสถานศึกษา เป็นต้น ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังขาดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ขาดภาวะผู้นำ ขาดความรอบรู้ในสภาวะการณ์และกลยุทธ์ต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ว่าอยู่ในระดับใด และศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้กำหนดนโยบายการพัฒนาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในการวางแผนการบริหารจัดการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะหลักของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ดังนี้

สมรรถนะของครู 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

แนวทางพัฒนาสมรรถนะของครู 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นพื้นฐานเขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 80 โรงเรียน จำนวนครู 2,250 คน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นพื้นฐานเขต 1 จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 246 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (strata) โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (sampling unit) และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อรวบรวมแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมาในอดีต หรืออดีตครู ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาและการทำงานในโรงเรียนมาไม่น้อยกว่า 25 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 รูปแบบ คือ

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับสมรรถนะหลักของครู ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายระดับสมรรถนะหลักของครู และระดับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) และใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อหาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม โดยเน้นสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.30 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 23.70 ในด้านตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นครู คศ. 1-2 คิดเป็นร้อยละ 40.75 รองลงมาคือ ครู คศ. 3-5 คิดเป็นร้อยละ 26.88 ครูอัตราจ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.05 และครูผู้ช่วย คิดเป็นร้อยละ 15.32 ด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.54 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 27.46 ด้านขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 46.24 รองลงมาคือ กลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.90 และกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 24.86

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานตามสมรรถนะหลักของครูและประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 สมรรถนะหลักของครูทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.206 ถึง 4.589 แสดงว่าครูมีสมรรถนะหลักของครูทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะหลักของครูทั้ง 5 ด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.143 ถึง 0.538 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของสมรรถนะหลักของครูทั้ง 5 ด้านอยู่ระหว่าง 0.096 ถึง 0.122

นอกจากนี้ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 1 มีค่าประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการผลิต ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.079 ถึง 4.156 แสดงว่าครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.457 ถึง 0.587 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.112 ถึง 0.100

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2563 ใน 5 ด้านหลัก ได้ผลการวิจัยดังนี้

ด้านที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติ โรงเรียนต้องจัดโครงการเตรียมความพร้อมของครูก่อนเข้าปฏิบัติงานจริง อย่างน้อย 2 โครงการ ต่อ 1 ปีการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การอบรมพัฒนาครูก่อนเปิดภาคเรียนทุก ๆ ภาคเรียน และโครงการพัฒนาศักยภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านที่ 2 การบริการที่ดี มีแนวทางการดำเนินการคือ 1) โรงเรียนร่วมสร้างจิตสำนึกและการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การด้านการบริการแก่ครูทุกคนผ่านการอบรมและการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) การสร้างระบบครูรุ่นพี่ดูแลครูรุ่นน้อง เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมองค์การและรักองค์การเพื่อปลูกฝังการบริการที่ดีแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคคลภายนอก เป็นต้น

ด้านที่ 3 การพัฒนาตนเอง มีแนวทางการดำเนินการคือ 1) นโยบายของโรงเรียนสนับสนุนให้ครูสามารถไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 2) นโยบายของโรงเรียนสนับสนุนให้ครูทุกคนสามารถไปศึกษาต่อได้ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ

ด้านที่ 4 การทำงานเป็นทีม มีแนวทางการดำเนินการคือ 1) โครงการสร้างครูทำงานเป็นทีมทุก ๆ ปีการศึกษา 2) นโยบายการสร้างระบบครูพี่เลี้ยง

ด้านที่ 5 การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีแนวทางการดำเนินการคือ นโยบายส่งเสริมการอบรมปลูกฝังยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด และมีรางวัลสำหรับครูดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ด้านที่ 6 การบริหารข้อมูลและสารสนเทศเป็นฐาน

อภิปรายผล

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริวรรณ น้อยดี (2553) ที่พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ได้แก่ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ เช่น สามารถปฏิบัติงานให้ได้ผลที่มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ งานวิจัยของ กาญจนชนก ภัทรนิชานันท์, วรพิทย์ มีมาก และประพีร์ อภิชาติสกุล (2554) ที่พบว่า สมรรถนะที่เหมาะสมกับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 12 ตัวแปร ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ เชาวนี นาโควงศ์ (2551) ที่พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีสมรรถนะการปฏิบัติงานไม่แตกต่างจากครูในโรงเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระดับมาก และงานวิจัยของ เพียว สุตรัก (2553) ที่พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด

ด้านการบริการที่ดี ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวนี นาโควงศ์ (2551) ที่พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้านการบริการที่ดี มีสมรรถนะการปฏิบัติงานแตกต่างจากครูในโรงเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระดับมาก และงานวิจัยของ นารี เค้าสุวรรณ (2554) ที่พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะด้านการบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาตนเอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวนี นาโควงศ์ (2551) ที่พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้านการพัฒนาตนเอง มีสมรรถนะการปฏิบัติงานแตกต่างจากครูในโรงเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญระดับสูง ซึ่งภาพรวมพบว่าความต้องการจำเป็นของครูสำหรับการพัฒนาสมรรถนะของตนเองเพื่อปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองคือ ด้านสมรรถนะทั่วไป (ต่อตนเอง) พบว่าครูมีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในการพัฒนาการรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อให้สามารถเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และงานวิจัยของ เพียว สุตรัก (2553) ที่พบว่า สมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด

ด้านการทำงานเป็นทีม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวนี นาโควงศ์ (2551) ที่พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้านการทำงานเป็นทีม มีสมรรถนะการปฏิบัติงานแตกต่างจากครูในโรงเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ ประไพ ธรรมธัช และสำลี ทองธิว (2553) ที่พบว่า หลังการพัฒนาสมรรถนะที่ขาดหายไปของครู ด้านการทำงานเป็นทีม ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงกว่า

เป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ งานวิจัยของ ขวัญใจ เกตุอุดม (2554) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการทำงานเป็นทีมเป็นลำดับแรก งานวิจัยของ กาญจนชนก ภัทรวณิชนันท์, วรพิทย์ มีมาก และประพิรุ์ อภิชาติสกุล (2554) ที่พบว่า สมรรถนะที่เหมาะสมกับข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะด้านร่วมแรงร่วมใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งในภาพรวมพบว่าคุณลักษณะที่เป็นสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ การแสดงออกถึงความสนใจและมีส่วนร่วมกับทีมงาน และงานวิจัยของ พเยาว์ สุตรรัก (2553) ที่พบว่า สมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

ด้านการยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวน์ นาโควงศ์ (2551) ที่พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ด้านจรรยาบรรณ มีสมรรถนะการปฏิบัติงานแตกต่างจากครูในโรงเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีระดับมาก

ด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถในการผลิต ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งมีระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณาพร คมสัน (2540) ที่พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของครูให้มีคุณภาพในด้านการสอน โดยให้ครูได้มีโอกาสเรียนรู้เสริมสร้างทักษะของตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ และให้ครูเน้นผลการสอนให้กับนักเรียน นั่นคือการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ การพัฒนาการทำงานเป็นทีม ให้ครูมีการช่วยเหลือด้านการสอนเพื่อประสิทธิผลของโรงเรียน ถ้าสมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้านนี้ถูกพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น ประสิทธิภาพทั้ง 4 ด้านก็จะได้รับความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นเช่นกัน

2. ควรเพิ่มสมรรถนะด้านการบริการที่ดี และด้านการยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณของครู ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาก็ไม่ควรละทิ้งสมรรถนะหลักทั้ง 2 ตัวนี้ เนื่องจากถ้าได้รับการพัฒนาด้านบริการในการสอน การให้คำปรึกษา และส่งเสริมเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณของครู สมรรถนะทั้ง 2 ด้านนี้จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านอื่นให้มีความเป็นเลิศมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนในลักษณะของการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (structural equation modeling: SEM)
2. ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดปัจจัยสมรรถนะหลักของครูที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) โดยเพิ่มการวิเคราะห์โมเดลและตัวแปรที่ละเอียดมากขึ้น เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือว่าสามารถวัดได้ตรงตามทฤษฎีและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545)**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2553). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กัณทิมา เพียมมูล. (2551). **ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- กาญจนชนก ภัทรวนิชานันท์, วรพิทย์ มีมาก และประพีร์ อภิชาติสกุล. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะหลักเพื่อใช้ประเมินข้าราชการ กรณีศึกษา: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 5(2), หน้า 91-96.
- ขวัญใจ เกตุอุดม. (2554). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- คณาพร คมสัน. (2540). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย สมितिไกร. (2556). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชาวนี นาโควงศ์. (2551). **สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นารี เค้าสุวรรณ. (2554). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะกับกระบวนการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประไพ ธรรมธัช และสำลี ทองธิว. (2553). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 2(1), หน้า 182-183.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). **หลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- เพียว สุตรัก. (2553). **ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). **การปฏิรูปการศึกษา: วาระแห่งชาติจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สู่การปฏิบัติยุทธศาสตร์ที่จะพาประเทศพ้นวิกฤติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- อารีวรรณ น้อยดี. (2553). **การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.